

SAATEKS

Praegune õigekeelsussõnaraamat, mis jätkab eesti õigekeelsussõnaraamatute ligi saja-aastast traditsiooni, on oma kaanel olevat aastaarvu vahetanud seitsme aasta tagant – 1999, 2006, 2013. Sõnaraamatu olemus, nagu selle on sõnastanud „Eesti keele sõnaraamatu ÕS 1999“ ja „Eesti õigekeelsussõnaraamatu ÕS 2006“ toimetaja Tiiu Erelt, on jäänud samaks: kirjakeele ja tänapäeva keele sõnaraamat, suunav ja soovitav sõnaraamat, kirjakeele normi alus.

Kirjakeele sõnaraamatuna hõlmab ÕS 2013 eelkõige kirjakeele kui üldrahvalikult kasutatava ja ühtseima keelekuju sõnavara ning palju vähemal määral nii koha- kui ka sotsiaalmurrete sõnavara. Oskuskeel on kirjakeele osa, kuid erialati võib kehtida tavadid, mis siinses sõnaraamatus ei kajastu.

Tänapäeva keele sõnaraamatuna esitab ÕS 2013 keelt, mida me praegu räägime ja kirjutame, XXI sajandi alguse keelt.

Suunava ja soovitava sõnaraamatuna ei piirdu ÕS 2013 keelekasutuse kirjeldamisega, vaid annab ka hinnanguid, mis on hea ja mis halb keel.

Normatiivse sõnaraamatuna esitab ÕS 2013 kirjakeele norme, on kirjakeele normi alus. Tuleb siiski tähele panna, et keele normimine on küll keelekorralduse ülesanne, kuid keelenormide rakendamine juba muude institutsioonide töö. Ametliku keelekasutuse kohta kehtib Vabariigi Valitsuse 9. juuni 2011. a määrusega nr 71 kinnitatud „Eesti kirjakeele normi rakendamise kord“. Väljaspool ametlikku keelekasutust on sõnaraamat mõeldud aga kõigile neile, kes soovivad järgida hea keelekasutuse tava.

Siinne ÕS 2013 on „Eesti õigekeelsussõnaraamatu ÕS 2006“ uustrukk. On lisatud 2000 uut sõna (märksõnadena või sõnaartiklite sees liitsõnade ja tuletistena) ning jäetud välja aegunud keelendeid. On täiendatud sõnaseletusi (sh lisatud nii oma- kui ka võõrsõnade uudistähendusi) ja täpsustatud märgendeid. On korrastatud ja värskendatud näitestikku, et see paremini kirjeldaks märksõnade tähendust ja lausesse sobitumist, ning on ajakohastatud ja ühtlustatud soovitusi. Välja on vahetatud muuttüübistik, mõnel üksikul juhul on muudetud sõnakuju ja käänamist. Abiks on olnud „Eesti keele seletav sõnaraamat“ ja „Võõrsõnade leksikon“.

Peale koostajate on sõnaraamatu heaks palju tööd teinud Peeter Päll, kes on koostanud kohanimevalimiku ja hääldusjuhised, ning Ülle Viks, kes on koostanud muuttüübistiku ja teinud rohkesti kasulikke ühtlustusparandusi. Tiiu Erelt on aidanud läbi mõelda uudissõnade esitust. Termininõu on andnud mitmekeelse haridussõnaraamatu töörihm, botaanika, linnunimetuste, sõjanduse ja lennunduse terminoloogia komisjon, lisaks geoloogia, majanduse, õiguskeele, trükinduse ja muudegi erialade asjatundjad. Emakeele Seltsi keeleteimkond on olnud toeks soovitude kujundamisel. Sõnaraamatu kasutajad on teinud väärt ettepanekuid sõnaraamatu täiendamiseks ja ajakohastamiseks. Suur tänu kõigile!

Paberväljaandega rööpselt on valminud sõnaraamatu veebiversioon, mille on ette valmistanud Indrek Hein, Ain Teesalu ja Ülle Viks (aadressil <http://www.eki.ee/dict/qs>).

Sõnaraamatuga koos sobib kasutada Tiiu Erelti „Eesti ortograafiat“ (4. tr 2005) või Mati Erelti, Tiiu Erelti ja Kristiina Rossi „Eesti keele käsiraamatut“ (3. tr 2007). ÕS 2013 ja need raamatud täiendavad üksteist.

Toimetaja